

Paulus susuran soa-neu saranik kara marai Galatia

Paulus buka susuran

¹⁻² Hara masodak numa au mai, Paulus. Au haitua susurak ia soa-neu toranoo hatahori kamaherek kara fo marai saranik kara rai profensi Galatia. Toranook kara fo mana sama-sama ro au rai ia oo haitua hara masodak fee ei boe.

Au fee nesenedak neu ei ae, Amak Manetualain no Yesus Karistus ndia radenu au, ta hatahori dae-bafok ndia nadenu. Yesus Karistus naa, ndia Hatahori fo Manetualain nadenun mai ena. Karistus mate, tehuu Manetualain tao nasoda falik kana numa mamaten mai. Boe ma Sira raa, ndia radenu au fo uu tui-bengga neu hatahorir la'e-neu Hara Lii Malole.

³ Au hule-haradoi neu Manetualain, ndia ita Aman, ma Yesus Karistus, ita Lamatuan. Au okehule fo Sira ratudu dale susuen nara reu ei, mita fo ei bisa leo-la'o no mole-damek ma lino-lendek.

⁴ Karistus mate fo koka hen'i basa ita salasinggon nara ma nakambo'ik ita numa manggarau manai dae-bafok hatematak ia. Basa naartungga Amak Manetualain hihii-nanaun.

⁵ Huu naa de ita muste koa-kio takandoo neun! Tebe naa!

Paulus namanasa, nahuu hatahori Galatiar rasadea la'o ela nenori ndoos ena

⁶ Toranoo nggara ein! Au ta du'a bubuluk eir ia bali! Manetualain here nala ei ena, nahuu Ana nau fo ei malela Ndia dale susuen. Tehuu tao

hata de ei masadea neuk ka fo miu mamahere
nenorik laen

⁷ fo ta ndoos? Fai bakahulun au fee nenorik hata fo ndoos la'e-neu Yesus Karistus Hara Lii Malolen ena. Tehuu hatematak ia mana kediirak kara mai ena fo puputa-papata Hara Lii Malole naa, losa tao rala ei panggananaa.

⁸ Besa-besa, ee! Neu ko Lamatuak nandoo hatahori mana maik fo fee nenorik la'e-neu Hara Lii Malole ta sama no fai bakahulun fo au fee nenorik naa. Leo mae hatahori naa numa ai mai, do, Manetualain atan esa numa nusa tetuk do inggu temak mai oo, nendook daka nalan boe.

⁹ Ai mafada memak dede'ak ia numa fai uluk mai ena. Tehuu hatematak ia au nau fee nesenedak seluk bali, talo ia: mete ma hambu hatahori mai fo fee nenorik laen numa Hara Lii Malole fo fai bakahulun ei simbo malak naa mai ena, naa fo Manetualain oo nandoon boe.

¹⁰ Au ambarani kokolak talo naa, nahuu au nau tao amahoko Manetualain dalen, ta hatahori dae-bafok dalen. Ei du'a mae au sorodododo nai hatahori dae-bafok matan, do? Taa! Mete ma au tao talo naa, na, au ta andaa dadi uu Karistus neondan.

Paulus tui seluk talo bee de ndia dadi neu Lamatuak Yesus nedenun

¹¹ Toranoo nggara ein! Au afada no ledo-ledo ae, Hara Lii Malole fo au anorik neu ei naa, hatahori dae-bafok ta ndia a'adun.

¹² Au ta simbon numa hatahori dae-bafok mai, ma ta hambu hatahori dae-bafok nanori au. Yesus Karistus mesa kana ndia nafada sosoandandaan neu au.

¹³ Ei mamanene mala tutuik ena la'e-neu au leleo-lala'ong fai bakahulun, neu au bei tungga

anggama Yahudi, hetu? Lelek naa, au tuni-ndeni ala Lamatuak hatahorin sudi selik kana, fo ae akalulutu sara.[☆]

¹⁴ Faik naa oo, au daleng mbena nalan seli boe fo anori la'e-neu anggama Yahudi, lena henihatahori Yahudi laen fo teun sama leo au. Ma au ia, manggaten lenak fo akalala'ok basa ai bei-ba'in nara dala-hadan ma anggama hohor-lalanen lala'en.[☆]

¹⁵⁻¹⁶ Leo mae talo naa oo, tehuu Manetualain naketu nala ena, fo nalelelak au ua Ndia Anan boe. Au inang bei ta bonggi au, te Ana here nala au memak ena, nahuu Ana sangga natudu dale susuen neu au. Ana oo nadenu au boe, fo uu anori hatahori ta Yahudir. Neu Ana nadenu au talo naa, au ta uu oke hatahori laen nenori-nefadan.[☆]

¹⁷ Ma au oo ta uu atonggo ua lasi-lasi Karisten nara fo mana dadi reu Yesus nedenun numa Yerusalem boe. Tehuu au la'o memak uni dae Arab uu. Basa boe ma au fali uni kota Damsik uu bali.

¹⁸ Basa teuk telu boe ma au uu atonggo ua Petrus^{*} numa Yerusalem fo au nau bubuluk hata fo ana tuin fee au. Boe ma au leo taak numa naa, losa faik salahunu lima.[☆]

¹⁹ Faik naa, au oo atonggo ua Lamatuak Yesus fadi bonggin boe, nadé Yakobis. Tehuu au ta

[☆] **1:13** Nedenuk kara Tutuin 8:3; 22:4-5; 26:9-11   [☆] **1:14** Nedenuk kara Tutuin 22:3   [☆] **1:15-16** Nedenuk kara Tutuin

9:3-6; 22:6-10; 26:13-18   * **1:18** Susurak dede'a Yunani nai lalanek ia pake nadék, *Kefas*. Naa, Petrus nadén laen. Kefas naa, nadék nai dede'a Aram dale. Petrus naa, nadék nai dede'a Yunani dale. Tehuu Nadék dua naa, sosoa-ndandaan sama, ndia "batu".

[☆] **1:18** Nedenuk kara Tutuin 9:26-30

atonggo ua Lamatuak nedenun laen nara. Kada sira dua sara.

²⁰ Hata fo au surak ia, memak tetebes leo naak! Au ta pepeko-leleko! Te Manetualain bubuluk na!

²¹ Basa boe ma au la'o uni profensi Siria ma profensi Kilikia uu.

²² Faik naa, Karistus hatahorin nara marai Yudea bei ta ralela au.

²³ Ara kada ramanene harak rae, "Hatahori fo fai bakahulun tao doidoso ita naa, hatematak ia ana fee nenorik la'e-neu Karistus Hara Lii Malolen. Naa te fai bakahulun ana ndia nae soba nakalulutu ita."

²⁴ Basa sara ramanene rala naa, boe ma ara rakadedemak Manetualain, nahuu au amahere neu Yesus Karistus ena.

2

Lamatuak Yesus nedenun laen nara simbok Paulus nenorin no malole

¹ Basa teuk salahunu haa, boe ma au fali uni kota Yerusalem uu, sama-sama ua Barnabas. Ma ai dua ngga oo, mia hatahori kamaherek ta Yahudi esa, nade Titus.[◊]

² Au uni naa uu, nahuu Manetualain ndia nadenu. Basa boe ma au tui fee lasi-lasi Karisten nara Hara Lii Malole fo au anorik neu hatahori ta Yahudir naa ena. Faik naa, au kokolak aong ua sara, mita fo ara parisa ratalolole hata fo au fee nenorik naa, ndaa do taa. Mete ma ara raketu rae, ta ndaa, na, hatahori bisa nae, au ue-tataong kada hie-hie!

[◊] **2:1** Nedenuk kara Tuuin 11:30; 15:2

³ Ara ramanene rala au kokolang talo naa, boe ma ara simbo no malole. Ara oo simbo rala Titus no malole boe. Leo mae ndia hatahori ta Yahudi, tehuu ara ta rakasetik kana sunat.

⁴ Tehuu faik naa, hambu toranook ketuk ta rakaheik, nahuu ara fee nenorik laen. Sira raa, Karisten pepeko-lelekok. Boe ma ara mai rakasetik ro neneek Yesus Karistus hatahori ta Yahudin, fo tungga basa hatahori Yahudi anggaman hohoro-lalanen lala'en. Naa te Yesus Karistus nakambo'ik ita ena, huu naa de ita ta neka-lili to hohoro-lalanek kara raa, sama leo ata-dator.

⁵ Leo mae rakasetik talo naa, tehuu ai ta nau simbok faa boe na. No dalak naa, ei bisa mamahere makandoo neu Hara Lii Malole fo au fee nenorik naa ena. Naa memak tetebes.

⁶ Lasi-lasik kara raa simbok no malole au nenoring naa, ma ara ta tia-tamba hata-hata bali. Huu Manetualain ta memete matak. De leo mae sira hatahori mo'o-inahuuk, do kadi'ik, naa nenenin taa.[◇]

⁷ Nenenin lenak ndia: ara bubuluk rae, Manetualain here nala au ena, fo uni Hara Lii Malole fee hatahori ta Yahudi. Sama leo Ana oo nadenu Petrus fo neni Hara Lii Malole naa fee hatahori Yahudi boe.

⁸ Manetualain fee koasa neu Petrus ena, fo dadi neu nedenuk soa-neu hatahori Yahudi. Leo naak oo Ana fee koasa neu au fo dadi uu nedenuk soa-neu hatahori ta Yahudi boe.

⁹ Faik naa, hatahorir du'a ena rae, Yakobis, Petrus,* ma Yohanis, malangga saranik. Neu

^{◇ 2:6} Tui Seluk la'e-neu Dala Masodak 10:17   ^{*} 2:9 Susurak dede'a Yunani nai lalanek ia pake nadek, Kefas. Naa, Petrus naden laen.

telu sara bubuluk rae, Manetualain natudu dale susuen neu au ena fo akalala'ok Lamatuak ueosan, boe ma ara rambariik mai rato'u limak ro au ma Barnabas. Naa dadi neu tanda, ai basa ngga dalek esa. Ara rakaheik fo ai meni Hara Lii Malole fee hatahori ta Yahudi, ma sira ndia reni soa-neu hatahori Yahudi.

¹⁰ Ara ta roke hata-hata bali. Kada ara fee nesenedak neu ai fo boso lilii-ndondou tulu-fali hatahori hata taak kara. Memak naa ndia au nau taon ena.

Paulus ka'i-ore Petrus numa Antiokia, nahuu ana nakaheok la'o ela hatahori ta Yahudir

¹¹ La'e esa Petrusneni kota Antiokia mai, boe ma au ka'i-oren no ledo-ledo, nahuu ana tao sala.

¹² Neu ana bei fo mai, ana namahoko nanggatuuk na'a sama-sama no Karistus hatahori ta Yahudin nara. Tehuu neu Yakobis nonoon hatahori Yahudir mai, boe ma Petrus nakaheok numa toranoo ta Yahudi mai, ma ta nanggatuuk na'a no sara bali. Ana namata'u neu hatahori Yahudi fo mana fee nenorik naa nae, Karistus hatahorin nara muste to'u rahere basa hatahori Yahudi anggaman hohoro-lalanen lala'en, ma muste leo-la'o rabinggak rumahatahori ta Yahudir mai.

¹³ Hatahori Yahudi laen nara mete-rita Petrus tataon naa, ara oo tao tungga talo naa boe. Losa Barnabas oo tungga tasoso ro sira dea-matan nara raa boe.

¹⁴ Tehuu neu au mete-ita sira ta tungga tebe-tebe Hara Lii Malole hihi-nanaun ena, boe ma au ka'i-ore memak neu Petrus numa sira matan ae, "Ka'a Pe'u! Ka'a ia, memak hatahori Yahudi. Tehuu Manetualain soi dalak ena fo hatahori mana namahere neu Yesus Karistus

nakambo'ik numa hatahori Yahudi anggaman hohoro-lalanen nara mai. Ka'a simbo nala dede'ak naa ena. Talo bee de hatematak ia ka'a bei nau nakasetik hatahori ta Yahudi, fo tao tungga anggama Yahudi hohoro-lalanen bali?"

15 Au ka'i-ore Petrus talo naa, nahuu ai dua ngga sama-sama hatahori Yahudi. Ai hatahori nusa Yahudin ta sama no hatahori nusa-nusak laen nara, nahuu ai hatahori nusa Yahudin malela Manetualain dook ka ena.

16 Tehuu hatematak ia ita oo bubuluk boe tae, Manetualain ta simbok hatahori esa boe na no malole, nahuu ana tao tungga anggama hohoro-lalanen. Manetualain simbok hatahori no malole, mete ma ana namahere neu Yesus Karistus, ta huu ana tao tungga anggama hohoro-lalanen. No kada hatahori namahere neu Karistus, dei fo Manetualain henggenee memak kana nae, ana ta naena salak ena.[◇]

17 Huu naa de ita fee nenorik tae, Manetualain simbok hatahori no malole, nahuu namahere neu Yesus Karistus. Tehuu hambu hatahori Yahudi ndia nakasasa'ek salak neu ai nae, ai sala ena, nahuu ai mamahere neu Karistus, tehuu ta tungga anggama Yahudi hohoro-lalanen nara. Ei oo nau ndae salak talo naa boe, do?

18 Mete ma au to'u falik anggama hohoro-lalanen, fo au akambo'ik henin ena naa, na, dei fo au sala!

19-20 Memak fai bakahulun au aote tebe-tebe tao tungga anggama Yahudi hohoro-lalanen nara, mita fo au malole ua Manetualain. Tehuu au oo ta bisa boe. Huu naa de hatematak ia

---

[◇] **2:16** Sosoda Kokoa-kikiok kara 143:2; Roma 3:20, 22

au nggari heni hohoro-lalanek kara raa fo leo-la'o akaesa ua Karistus. No dalak naa, dei fo Manetualain simbok au no malole. Taon neu, au mate neni londak numa ai ngganggek lain sama-sama ua Karistus. Hatematak ia au ta ndia asoda bali, tehuu Karistus ndia nasoda nai au aon dale. Au hambu masoda beuk ia, nahuu au amahere neu Manetualain Anan. Ana sue nalan seli neu au, losa Ana mate nggati au.

²¹ Ma Manetualain simbok nala au nahuu Ndia dale susuen, ta huu au tungga anggama hohoro-lalanen nara. Mete ma hatahori bisa malole no Manetualain nahuu tungga anggama hohoro-lalanen, na, naa soso-a-ndandaan nae, Karistus mamaten naa hie-hie a mesan.

Naa ndia au afada neu Petrus asa numa Antiokia.

3

Manetualain simbok ita no malole, nahuu ita tamahere neu Yesus Karistus

¹ Wee! Hatahori Galatiar ein, ee! Fai bakahulun au mesa ngga ndia afada numa ei matam ena, la'e-neu Yesus Karistus mamaten numa ai ngganggek lain. Tehuu hatematak ia hatahori kedi-ira ei no muda hiek ena! Ei nggoa bebem mara talo bee ia!

² Au ae atane kada dede'ak esa. Ei simbo mala Manetualain Dula-dalen, nahuu ei tungga anggama hohoro-lalanen, do? Taa, hetu! Ndia Dula-dalen konda neu ei, nahuu ei mamahere Hara Lii Malole fo ei mamanenek naa ena.

³ Dadi tao hata de ei mamanggoa malan seli talo naa, ee? Fai bakahulun ei leo-la'o tungga Dula-dale Malalaok hihii-nanaun ena. Tehuu

hatematak ia ei masafali ena bali fo leo-la'o tungga hatahori dae-bafok hihi-nanaun.

⁴ Neu ei bei fo mamahere neu Karistus, ei hambu tuni-ndenik no'un seli. Boso losak basa doidosok kara raa dadi hie-hie a mesan! (Naa te nemehere neu Karistus ta bisa dadi hie-hie.)

⁵ Neu Manetualain fee Ndia Dula-dalen, ma natudu tanda heran mata-matak kara numa ei matam, ei du'a mae, Ana tao talo naa nahuu ei tungga anggama hohoro-lalanen, do? Taa, hetu! Ana tao talo naa, nahuu ei mamahere Hara Lii Malole fo ei mamanenek ena.

⁶ Masaneda hatahori Yahudir ba'in, ndia ba'i Abraham. Sama leo Manetualain Susura Malalaon surak nae, "Huu ana namahere neu Manetualain, de Manetualain simbok kana no malole, ma henggenee nalan hatahori dale ndoos."[◊]

⁷ Dadi ei muste malela no malole mae, hatahorir fo kamaherek sama leo Abraham, ara dadi reu Manetualain hatahorin fo ndoos.*

⁸ Manetualain nafada memak nai Ndia Susura Malalaon nae, neu ko Ana oo simbok hatahori nusa-nusak laen nara nae, sira hatahori dale ndoos, mete ma ara ramahere reu Ndia boe. Te lele uluk Ana nafada memak Hara Lii Malole neu ba'i Abraham ena nae, "Neu ko basa hatahori nusa-nusak kara marai dae-bafok hambu baba'e-babatik nahuu o."[◊]

⁹ Huu Manetualain hehelu-bartaan naa, de Ana oo fee baba'e-babatik neu basa hatahorir

---

[◊] **3:6** Tutui Makasososak 15:6; Roma 4:3   * **3:7** Susura dede'a Yunani huuk surak nae, "Ara dadi reu Abraham anan nara". Hatahori Yahudir rasi'e pake dede'a de'ek 'Abraham anan nara' no sosoak nae, 'Manetualain hatahorin nara'. Mete *Roma* 4: 16 boe.   [◊] **3:8** Tutui Makasososak 12:3

fo mana ramahere reu Ndia, sama leo Ana fee Abraham ena boe.

10 Hatahori fo mana tungga anggama hohoro-lalanen, mita fo Manetualain simbok kana no malole, na, ana muste lemba-nasaa nala berak numa basa hohoro-lalanek kara raa lala'en mai, sama leo ana hambu nala neketook ena. Hambu neni surak nai Manetualain Susura Malalaon dale nae, "Hatahori fo ta mana tungga nakandoo anggama hohoro-lalanen no tetuk, ana hambu neketook!"[☆]

11 Mangaledok ena, Manetualain ta simbok hatahori *nahuu* ana tungga anggama hohoro-lalanen. Sama leo neni surak nae, "Hatahori muste namahere neu Au, dei fo Au simbok kana no malole sama leo hatahori dale ndoos, fo ana hambu masodak tetebes."[☆]

12 Mete ma hatahori nau leo-la'o tungga anggama hohoro-lalanen hihii-nanaun, na, ana muste tao tungga basa sara no tetuk! Manetualain nafada memak kana nai Ndia Susura Malalaon ena nae, "Hatahori fo mana nau leo-la'o tungga hohoro-lalanek, neu ko ana mbute-muek no kada hohoro-lalanek kara raa."[☆]

13 Tehuu Karistus bae ketun ena, fo nakambo'ik ai numa anggama hohoro-lalanen fo mana futu-pa'a ai mai. Fai bakahulun ai leo-la'o sota-mate lemba-masaa mala berak numa anggama hohoro-lalanen nara raa mai, sama leo hatahori mana hambu neketook. Tehuu hatematak ia Lamatuak Yesus lui heni neketook naa numa ai mai ena. Sama leo neni surak nai

---

[☆] **3:10** Tui Seluk la'e-neu Dala Masodak 27:26   [☆] **3:11** Habakuk 2:4   [☆] **3:12** Malangga Anggamar Hohoro-lalanen 18:5

Susura Malalaok dale nae, "Hatahori nenii londa nisak nai ai huuk, ana hambu neketook."[☆]

¹⁴ Neu Yesus Karistus mate fo tao nasoi-nasoda ita, baba'e-babatik fo Manetualain feen neu Abraham naa ena, naa oo konda neu hatahori nusa-nusak laen nara boe. No dalak naa, basa hatahorir fo mana ramahere reu Karistus bisa simbo Manetualain Dula-dalen fo Ana helubartaak naa ena.

Manetualain to'u nahere Ndia hehelu-bartaan

¹⁵ Toranoo nggara ein! Hatematak ia au ae pake netuduk numa ita leleo-lala'on tungga-tungga faik mai. Mete ma hambu hatahori surak rala susura baba'e pusaka, basa boe ma ana lima ree susurak naa, na, susurak naa nenii henggenee nisak ena. Hatahori laen ta bisa koka heni hata fo nenii surak nai susurak naa dale ena, ma ta bisa surak tamba hata-hata neun bali.

¹⁶ Leo naak oo, neu Manetualain ndara fangga hehelu-bartaak no Abraham ma tititi-nonosin boe. Manetualain ta nae, "Au ndara fangga hehelu-bartaak ia ua o tititi-nonosim mara", nahuu Ana ta helu-bartaa no hatahori no'uk. Tehuu Ana helu-bartaa no kada Abraham tititi-nonosin esak ka, ndia Karistus.[†]

¹⁷ Dadi talo ia: Manetualain ndara fangga hehelu-bartaak nakahuluk no ba'i Abraham. Boe ma basa teuk natun haa telu hulu, dei de Ana nakonda anggama hohoro-lalanen neu hatahori

---

^{☆ 3:13} Tui Seluk la'e-neu Dala Masodak 21:23   ^{† 3:16} Susura Malalaok dede'a Yunani nai ia surak nae, "ta nae 'ndara fangga hehelu-bartaak no o bini-nggeem mara'", tehuu "no o bibi-nggeem". Nai hehelu-bartaak ia, dede'a de'ek Yunani "bini-nggees" sosoaa-ndandaan nae, "tititi-nonosik". Mete nai *Tutui Makasososak* 12:7 boe.

Yahudir, nesik sira ba'in Musa. Leo mae talo naa oo, tehuu Manetualain ta le'a falik Ndia hehelu-bartaan fo Ana taon nakahuluk naa boe.[⊗]

¹⁸ Manetualain ta fee baba'e-babatik neu Abraham, nahuu ana tao tungga hohoro-lalanek. Tehuu Ana fee baba'e-babatik, nahuu Ana helu-bartaa memak fo nae fee mudak neu Abraham numa lele uluk mai. Naa, sama leo kanak esa simbo pusaka numa aman mai. Ana simbon, nahuu aman helu-bartaa memak ena, ta huu kanak naa tao tungga hohoro-lalanek.[⊗]

¹⁹ Hatematak ia au ae atane talo ia: mete ma Manetualain simbok nala ba'i Abraham no malole nahuu ndia nemeheheren, tao hata de Manetualain tamba seluk anggama hohoro-lalanen nesik ba'i Musa bali? Ana tamba anggama hohoro-lalanen fo nanori hatahori daebafok lae'neu sira sala mata-matan. Ndia nanaen fo hatahori leo-la'o tungga hohoro-lalanek kara raa hihii-nanaun, losa Abraham tititi-nonosin esa mai. Mete ma tititi-nonosik naa mai ena, ndia Karistus, na, hohoro-lalanek kara raa ta parluu sara ena bali.

Neu Manetualain fee hohoro-lalanek anggama Yahudir raa, Ana ta fee matan memak kana. Tehuu Ana pake Ndia atan numa nusa tetuk do inggu temak mai, fo ara renin de loon neu ba'i Musa liman, dei de ba'i Musa fee sara reu hatahori Yahudi. No dalak naa, ba'i Musa dadi neu lelete soa-neu Manetualain no Ndia hatahorin nara.

²⁰ Tehuu neu Manetualain ndara fangga hehelu-bartaak no Abraham, Ana ta pake lelete.

[⊗] **3:17** Kalua numa Masir mai 12:40   [⊗] **3:18** Roma 4:14

Te Ndia mesa kana ndia ndara fangga hehelu-bartaak matak no matak na! No dalak naa, ita bubuluk tae, Manetualain hehelu-bartaan naa, ta neni babanggak lena heni basa hohoro-lalanek kara raa.

Anggama hohoro-lalanen nanori hatahorri dae-bafok la'e-neu sira sala mata-matan

21 Neu Manetualain fee anggama hohoro-lalanen naa neu ba'i Musa, naa laban nasafali no Ndia hehelu-bartaan, do? Taa! Mete ma hambu hohoro-lalanek, fo hatahorri dae-bafok bisa tao tunggan de Manetualain simbok kana no malole mita fo ana bisa nasoda, na, hatahorri Yahudi hohoro-lalanen bisa tao talo naa. Naa te ta hambu hohoro-lalanek esa boe na, fo hatahorri dae-bafok bisa tao tunggan de tao makasufu Manetualain dalen mita fo Ana bisa simbok kana no malole.

22 Sama leo neni surak nai Manetualain Susura Malalaon dale nae, basa hatahorir neka-lili ralan seli ro sala mata-matak. Huu naa de kada hatahorri fo mana namahere neu Yesus Karistus, ndia bisa simbo hata fo Manetualain helu-bartaak ena.

23 Neu Karistus bei ta mai, ai hatahorri Yahudi neka-lili malan seli mia hohoro-lalanek kara raa, losa ta bisa makambo'ik. Tehuu losa fain, Manetualain soi dalak fo ai makambo'ik numa basa hohoro-lalanek kara raa mai, mete ma ai mamahere neu Karistus.

24-25 Dadi anggama hohoro-lalanen nara raa, sama leo mana manea fo fee nenorik natalolole ita, losa Karistus mai. Tehuu mete ma Ana mai ena, na, dei fo ita bisa tamahere neun, fo leo-la'o

malole to Manetualain. Huu naa de hatematak ia ita ta parluu mana manea naa ena.

Hatahorি kamaherek dadi neu Karistus nufanelun ena

²⁶ Hatematak ia ei dadi miu Manetualain anan nara ena, nahuu ei mamahere neu Jesus Karistus.

²⁷ Ei basa ngga fo mana hambu sarani ena fo dadi miu Ndia hatahorin oo makaesa tebe-tebe mian boe.

²⁸ Basa hatahorir fo mana ramahere neu Karistus, basan sama ta hambu esa laen no esa bali. Dadi leo mae ei hatahorи Yahudi, do ta Yahudi, ata do ta ata, touk do inak, basan sama nahuu rakaesa ro Jesus Karistus.

²⁹ Karistus naa, Abraham tititi-nonosin fo Manetualain helu-bartaa memak kana numa lele uluk mai ena. Huu ei makaesa mia Karistus ena, de ei oo dadi miu Abraham tititi-nonosin tebe-tebe ena boe. No dalak naa, ei oo bisa simbo baba'e-babatik fo Manetualain helubartaa memak fee Abraham naa ena boe.◊

4

¹ Au fee netuduk esa bali. Kanak esa naena haak fo simbo pusaka numa aman mai, mete ma aman mate. Tehuu mete ma ndia teun bei ta dai, na, ana bei ta bisa simbo pusaka naa, leo mae basa naar neu ko dadi neu ndia enan. Mete ma teun bei ta dai, naa ndia bei sama leo ata-dato, ta mana maena haak fo ha'i nala ndia malanggan hata-heton.

² Huu naa de muste hambu hatahorи fo mana faduli neun no ndia pusakan. Kanak naa muste tungga mana faduli hiihin, losa fain fo aman

---

◊ 3:29 Roma 4:13

naketun ena, dei fo ana bisa simbo nala ndia pusakan.

³ Leo naak oo soa-neu ita boe. Neu Yesus Karistus bei ta mai, ita bei sama leo kakana kadi'ik naa. Ita bei neka-lili tebe-tebe to dae-bafok dudu'an ma hihiru-heheon, sama leo ata-dato esa.

⁴⁻⁵ Tehuu ndaa no fain, Manetualain nadenu Anan mai fo dadi neu hatahori dae-bafok, mita fo hatahori dae-bafok oo bisa neniso'uk dadi neu Manetualain anan nara boe. Manetualain Anan naa, leo-la'o tungga hatahori Yahudi anggaman hohoro-lalanen, mita fo Ana bisa nakambo'ik basa hatahorir fo fai bakahulun neka-lili ro hohoro-lalanek kara raa.

⁶ Huu ei dadi miu Manetualain anan nara ena, de Ana nakonda Ndia Anan Dula-dalen mai, fo maso neniso'uk dalem mara neu. No dalak naa, ei maena haak moke Manetualain naa, "Ama Bonggik".

⁷ De hatematak ia ei ta dadi ata-dato ena fo ta mana naena haak simbo mala pusaka bali. Tehuu ei dadi miu Manetualain anan nara fo mana raena haak simbo rala basa pusaka, fo Ana helu-bartaak ena.[◊]

Paulus dudu'an ta namaneu soa-neu hatahori Galatiar

⁸ Fai bakahulun, neu ei bei ta malela Manetualain, ei tao aom dadi miu ata-dato fo makadedemak basa hata fo ta ndoos ma tao tungga sara.

⁹ Tehuu hatematak ia ei malela Manetualain ena. Malole lenak au kokolak ae, Manetualain ndia nalela ei. Dadi talo bee losa ei nau fali deak bali. Ei nau makadedemak dae-bafok dudu'an

---

[◊] **4:7** Roma 8:15-17

no hihiuru-heheon fo sosoan taa, ma ta raena koasa hata-hata naa, ma tao tungga seluk kasa. Do, ei bei nau neka-lili mia dede'ak kara raa fo dadi miu ata-daton bali.

¹⁰ Au amanene ena ae, ei makalala'ok hohoro-lalanek la'e-neu anggama fai malolen nara tungga faik, bulak, ledo-faik lalalin ma teuk fo mae soba-soba tao mamahoko Manetualain dalen.

¹¹ Ia, tao nala au dudu'ang ta namaneu! Boso losak au sosota-mamanggung anori ei losa doo basa ia, dadi hie-hie a mesan ena.

¹² Toranoo susue nggara ein! Au oke fo ei leo-la'o makambo'ik numa dede'ak kara raa mai, sama leo au ia. Au leo-la'o akambo'ik numa anggama hohoro-lalanen mai ena, sama leo ei hatahori ta Yahudi. Fai bakahulun, neu ita bei sama-sama, au ta ameda ita susa-sonak numa ei mai.

¹³ Ei basa ngga bubuluk mae, fai maneuk kara, neu au bei fo mai makasosasan fo tui-bengga Hara Lii Malole naa neu ei, au ao-mbaang male-ma'a.

¹⁴ Leo mae talo naa oo, tehuu ei ta husi hen i au nahuu ei simbok mala au boe, nok bali au ia Manetualain atan numa nusa tetuk do inggu temak mai. Lenak bali ei simbok mala au, nok bali au ia ndia Yesus Karistus.

¹⁵ Faik naa, ita basa ngga tamahoko talan seli. Tehuu tao hata de hatematak ia ta talo naa ena bali? Naa te faik naa ei sue malan seli neu au, losa-losak ei sadia do'i ei mata de'e heli-helim mara soa-neu au.

¹⁶ Huu au kokolak tetebes soa-neu ei, de hatematak ia ei du'a mae, au ia dadi uu ei

musum, do?

¹⁷ Mana kedi-irak kara raa ta nau au anonoo ua ei, de ara manggate fufudi-hohodo ei, fo tungga basa hatahorri Yahudi anggaman hohoro-lalanen lala'en. Ara nau fo ei mbute-mue tungga kada sira hihii-nanaun.

¹⁸ Tehuu mete ma ei manggate tao hata fo neulauk kara, na, naa malole boe! Leo mae au sama-sama ua ei do, taa do, tao kada malole a mesan leo.

¹⁹ Ana susue nggara ein! Hatematak ia au aue-osafafandek lima-eing seluk fee ei, losa au sama leo inak mana nameda hedis sangga bonggi. Au ta hahae aue-osa, losa ei dalem mara sama leo Karistus dalen ena.

²⁰ Tehuu hatematak ia au ta bubuluk ae tao hata soa-neu ei bali! Au daleng hii nalan seli fo uu kokolak asare matak ua ei, mita fo au ta kokolak barakaik talo ia.

Paulus fee lololek pake tutuik la'e-neu Hagar anan ma Sara anan

²¹ Mete ma ei nau leo-la'o tungga hatahorri Yahudi anggaman hohoro-lalanen, na, malole lenak ei malela makahuluk hohoro-lalanek naa sosoan.

²² Sama leo nai Manetualain Susura Malalaon hambu tutuik la'e-neu sira ba'in Abraham ana toun dua. Ana hambu anak esa numa ndia atadato inan mai, ma esa bali numa ndia sao huun fo ta ata-dato mai.²³

²³ Ata-dato naa bonggi nala anan, nahuu tungga hatahorri dae-bafok hihii-nanaun. Tehuu saon fo ta ata-dato naa bonggi nala anan, nahuu

---

²³ 4:22 Tutui Makasososak 16:15; 21:2

Manetualain helu-bartaa memak talo naa soaneu Abraham.

²⁴ Ina kaduak kara raa, dadi lololek fo natudu neu hehelu-bartaak dua fo Manetualain ndara fangga no hatahori dae-bafok. Hagar natudu hehelu-bartaak esa fo Manetualain ndara fangan no ba'i Musa numa letek Sinai, neu Ana nakonda hatahori Yahudi anggaman hohoro-lalanen nara. Hatahori fo mana neka-lili neu anggama hohoro-lalanen naa, sira oo ata-dato sama leo Hagar boe.

²⁵ Mamanak naa nai letek Sinai nai dae Arab, ndia oo sama leo Hagar boe. Basa hatahori Yerusalem mara hatematak ia fo bei mana neka-lili ro anggama Yahudi hohoro-lalanen naa, sira oo ata-dato sama leo Hagar boe.

²⁶ Tehuu Sara naa hehelu-bartaak bakahuluk fo Manetualain ndara fangan no ba'i Abraham, natudu kota Yerusalem laen esa nai nusa tetuk do inggu temak. Manetualain anan nara mana leo rai naa, ta ata-dato. Sira iar, hatahori nekembo'ik fo ta mana neka-lilik ro anggama hohoro-lalanen nara. Huu naa de sira sama leo ai inam Sara, Abraham sao huun naa.

²⁷ Sama leo neni surak nai Manetualain Susura Malalaon dale nae:

"Wei! Inak kala tedis, ee!

Tao mamahoko o dalem leo!

Wei! Inak ta mana mameda hedi bobonggik!

Soda no nemehokok leo!

Inak fo dalen mana makalulutuk, nahuu saon ta tao matak neun ena bali,*

---

* ^{4:27} Inak fo dalen mana makalulutuk, nahuu saon ta tao matak neun naa, ndia Sara. Huu Abraham neu sao nala Hagar fo hambu anak.

neu ko ana hambu anak no'un lena hen
numa inak kasaok mai."[☆]

28 Dadi toranoo nggara ein! Lele uluk Manetualain helu-bartaa fo fee Abraham anak. Tehuu dook ka dei de Manetualain tao natetu Ndia hehelu-bartaan, de fee Sara bonggi nala Isak fee Abraham. Ita oo sama leo Isak boe, nahuu Manetualain helu-bartaa fee tititi-nonosik laen soa-neu Abraham.

29 Lelek naa ata-dato anan fo bonggin tungga hatahori dae-bafok hihii-nanaun naa, namo'o mamais ena, ana tao doidoso Isak fo bonggin tungga Manetualain Dula-dalen hihii-nanaun. Naa oo sama leo hata fo mandadik hatematak ia boe.[☆]

30 Manetualain Susura Malalon surak nae, "Husi heninata-dato naa no anan. Huu ata-dato naa anan, ta naena haak fo simbo pusaka. Kada sao huun fo ta ata-dato anan ndia naena haak."[☆]

31 Dadi talo ia, toranoo nggara ein! Ita iar, ta sama leo ata-dato anan, nahuu ita ta neka-lili to hatahori Yahudi anggaman hohoro-lalanen bali. Ita iar, sama leo anak numa Abraham sao huun fo ta ata-dato mai, nahuu ita tamahere neu Yesus Karistus.

5

Karistus nakambo'ik ita ena

1 Lele uluk hatahori Yahudir lemba-rasaa rala berak numa sira anggaman hohoro-lalanen nara mai. Tehuu hatematak ia Karistus lui henin berak naa numa hatahori fo mana namahere neun mai ena. Huu naa de hatematak ia ita takambo'ik

---

[☆] **4:27** Yesaya 54:1   [☆] **4:29** Tutui Makasososak 21:9   [☆] **4:30**
Tutui Makasososak 21:10

ena. De ei boso hambu kedi-irak fo lemba-massaa seluk hohoro-lalanek kara raa, sama leo atadato!

² Nenene, ee! Au ia, Paulus fo mana kokolak ia. Mete ma ei simbo sunat fo tungga hatahori Yahudir hohoro-lalanen, na, Karistus mamaten fo nakambo'ik ei, ta hambu sosoan faa boe na bali.

³ Mete ma hatahori simbo sunat, na, ana oo muste lemba-nasaa seluk basa hohoro-lalanek kara raa bali boe. Ei masaneda, do taa? Fai bakahulun au afada memak ena.

⁴ Hatahori fo mana nau pake hohoro-lalanek fo tao Manetualain bisa simbok kana no malole, ana tao aon lenggo fe'e numa Karistus mai. No dalak naa, ana si'u henri Manetualain dale susuen ena.

⁵ Tehuu Manetualain Dula-dale Malalaon soi dalak fo ita tamahere neu Yesus Karistus. Huu naa de ita tahani a tae, neu ko Manetualain henggenee nala ita nae, ita hatahori dale ndoos.

⁶ Leo mae hatahori sunat do, taa do, naa nenenin taa. Tehuu nenenin lenak ndia hatahori namahere neu Karistus, ma ana oo sue-lai neu hatahori laen boe.

⁷ Fai bakahulun ei leo-la'o tungga dala ndoos ena. Tehuu hatematak ia see ndia puta-pai nala ei ena, de losa ei ta tungga dalak naa bali?

⁸ Nenori puta-paik fo ei mamanenek naa, ta numa Manetualain mai. Naa te Ndia naa, ndia noke nala ei fo dadi miu Ndia hatahorin ena.

⁹ Hata fo ara fee nenorik, makasosasan kada dede'a de'ek esa do duak ka. Tehuu doo-doo boe ma neu ko nenorik naa tao nala ei dudu'am dadi nakalulutu. Sama leo laru ta'ik ba'u anak fo hatahori babalik kana no tarigu, fo sangga tao

roti. Doo-doo boe ma, laru ta'ik naa tao nala tarigu nenii babalik naa kaifuu.[◊]

10 Huu ita takaesa to ita Lamatuan Yesus Karistus ena, de au amahena tebe-tebe ae, neu ko Ana tao ei mamahere falik hata fo au fee nenorik ena. Ma neu ko Manetualain mesa kana ndia hukun see a mesan fo mana nakalulutu ei nemeheherem ena.

11 Talo ia, toranoo nggara ein! Mete ma au fee nenorik ae, hatahori muste hambu sunat, na, neu ko au ta hambu tuni-ndenik bali, sama leo hatematak ia. Ma hatahori Yahudir ta si'u henii au nenoring bali la'e-neu Yesus mamaten numa ai ngganggek lain.

12 Tehuu hatahori fo mana tao panggananaa ei la'e-neu sunat naa, elan numa naa fo ara reu kedi henii sira 'mamaen' nara leo!

13 Toranoo nggara ein! Manetualain nakambo'ik ei ena, fo ei hae neka-lili mia anggama hohoro-lalanen hihii-nanaun. Tehuu boso du'a mae, ei hambu nekembo'ik ena fo leo-la'o tungga ei hihii-nanaum mara! Ndondonoondia ei muste leo-la'o masue-laik, ma ei muste maono-lalau esa no esa leo bali ata-dato naonolalau ndia lamatuan.

14 Sama leo nenii surak nai Manetulain Susura Malalaon dale nae, "O muste sue hatahori laen nara, sama leo o sue o ao heli-helim." Mete ma ei tao tungga kada hohoro-lalanek kisek ia, na, ei tao tungga basa hatahori Yahudi hohoro-lalanen sosoan lala'en ena.[◊]

15 Tehuu mete ma ei esa ra'u nala esa, do esa ru'i nala esa, na, mete leo! Ta dook ka te ei makalulutu ei ao heli-helim mara ena.

[◊] **5:9** 1 Korentus 5:6   [◊] **5:14** Malangga Anggamar Hohoro-lalanen 19:18

Leo-la'o tungga hatahori dae-bafok hihii-nanaun, do, tungga Dula-dale Malalaok hihii-nanaun?

¹⁶ Au hahambun talo ia: mete ma ei tungga Manetualain Dula-dalen hihii-nanaun, ei ta tungga hatahori dae-bafok hihii-nanaun bali.

¹⁷ Hatahori dae-bafok hihii-nanaun, ta tungga Dula-dalek hihii-nanaun. Ma Dula-dalek hihii-nanaun ta tungga hatahori dae-bafok hihii-nanaun. Te dua sara esa laban esa na! Huu naa de ei ta bole tao tungga kada ei hihii-nanaum bali.¹⁸

¹⁸ Tehuu mete ma Manetualain Dula-dalen nalangga ei, na, ei ta neka-lili mia hohorolalanek kara raa bali.

¹⁹ Hatahori fo mana leo-la'o tungga hatahori dae-bafok hihii-nanaun naa, ha'i netuduk leo: hatahori mana la'ok sala ro hatahori fo ta sira saon, hatahori dudu'an fo manggenggeok, hohongge-lelenak ta rameda mamaek,

²⁰ mana songgo-tanggu nitu do teka-dokik, mana ue musu, soa manggado bafak, dalen soa mbiri esa no esa, soa tao mue-anggik, mana dudu'a kada ao heli-helin, soa dudunggu hatahori, soa kada nehuuk,

²¹ soa horo mbalak, soa ninu mafuk, feta setelelek, ma mana tao salak laen nara. Fai bakahulun au fee ita nesenedak ena ae, hatahori fo mana tao tungga dala leo naak, ara ta bisa dadi reu Manetualain hatahorin.

²² Tehuu hatahori fo mana leo-la'o tungga Manetualain Dula-dalen hihii-nanaun, neu ko Dula-dalek naa o'ofe-fafaen fo taon dadi neu

---

¹⁸ **5:17** Roma 7:15-23

hatahorि mana masue-laik, dalen mana mbenak, mana hii mole-dame, dale loak ta mana namanasa lai-laik, dalen malole no hatahorir, hii tulu-fali hatahorir, mana hii to'u nahere hehelubartaan,

²³ dalen neulauk neu basa hatahorir, ma mana bisa nanea natalolole aon. Ta hambu hohor-lalanek esa boe na, ndia ka'i tatao-nono'i malole iar.

²⁴ Hatahorи fo mana maso dadi neu Yesus Karistus hatahorin ena, ana ta tungga hatahorи dae-bafok hihii-nanaun ena bali. Hatahorи dae-bafok hihii-nanaun fo tao manggarauk kara raa nen i paku nisak sama-sama ro Yesus numa ai ngganggek lain.

²⁵ Dadi mete ma Manetualain Dula-dalen fee masoda beuk neu ita ena, na, muste tao tungga taa-taa neu Ndia hihii-nanaun.

²⁶ Huu naa de ita boso hihiik ka hambu hadahoromatak, boso hii esa laban esa, ma dalem mara boso mbiri esa no esa bali.

6

Esa tulu-fali esa

¹ Toranoo nggara ein! Mete ma hatahorи kamaherek esa tao salak, na, ei mana malela tebe-tebe Manetualain Dula-dalen hihii-nanaun, miu kokolak mian pake dale neulauk. Basa boe ma mia falik kana, fo ana tungga Manetualain eno-dala ndoon. Tehuu manea ei aom mara fo boso tuda tungga ndia salan.

² Mete ma hatahorи hambu susa, na, ei laen tulu-fali neun. No dalak naa, ei tao tungga Karistus hohor-lalanen.

³ Mete ma hambu hatahori fo mana nakadedemak aon nae, ndia lena henihatahori laen, naa te ta talo naa, na, ana kedi nala ndia ao heli-helin.

⁴ Dadi hatahori esa-esak muste parisa hata fo ndia taok. Mete ma hata fo ndia taok naa malole ena, neu ko ana nameda dai ena. Boso makasasamak kana mia hatahori laen.

⁵ Au kokolak talo naa, nahuu hatahori esa-esak muste naselu-nataa aon hata fo ndia taok.

⁶ Tehuu hatahori fo mana simbok Manetualain nenorin, ana muste ba'e ndia ue-osan buna-boan, fo tulu-fali hatahori fo mana nanori ndia.

⁷ Masaneda, ee! Manetualain bubuluk basabasan. De boso kedi-ira ei ao heli-helim, ma boso soba-soba kedi-ira neu Ndia. Hata fo hatahori sele-tanden nai osin, neu ko ana hambu falik ndia buna-boan.

⁸ Leo naak oo, mete ma hatahori tao manggrauk tungga ndia hihii-nanaun boe, na, neu ko ana hambu nala ndia leleo-lala'o makalulutun. Tehuu mete ma hatahori tao hata fo neulauk tungga Dula-dale Malalaok hihii-nanaun, neu ko hatahori naa hambu nala masodak tetebes fo ta mana ketuk.

⁹ Huu naa de ei boso mbera tao basa hata fo neulauk. Te ndaa no fain, ita oo hambu tala buna-boa neulauk boe, saditaka takandoo.

¹⁰ Dadi mete ma ita bei hambu lelak, na, ita tao memak hata fo neulauk soa-neu basa hatahorir, lenak bali soa-neu ita toranoo kamaheren nara.

Paulus nate'e susuran

¹¹ Hatematak ia au surak aong susurak ia, pake huruf mo'ok kara.

¹² Masaneda, ee! Mana puta-paik kara oo ramahere neu Yesus Karistus mana matek numa

ai ngganggek lain boe. Tehuu ara rae rakasetik ei fo simbo mala sunat, nahuu ara ramata'u hatahorri Yahudi laen tuni-ndeni sara. Mete ma ara fee nenorik rae, Manetualain oo simbok no malole hatahorri fo ta mana tungga hohoro-lalane sunat boe. Huu naa de ara sorodododo mbali hatahorri Yahudir.

¹³ Tehuu leo mae ara sunat ena oo ara ta tao tungga basa anggama hohoro-lalanen nara lala'en boe. Ara nau ei simbo sunat, fo dadi miu sira hatahorin. No dalak naa, sira partein so'uk kasa.

¹⁴ Tehuu au ia nau kada akadedemak ita Lamatuan Yesus Karistus. Ana mate numa ai ngganggek lain, fo nakamate dede'a manggarauk kara fo hatahorri taok tungga dae-bafok hihi-nanaun. Huu naa de au ta tao matak neu dae-bafok hihi-nanaun.

¹⁵ Sunat do, ta sunat do, naa nenenin taa. Tehuu nenenin lenak ndia ita simbo masoda beuk numa Manetualain mai.

¹⁶ Au oke-hule fo Manetualain natudu susuelalain neu basa hatahorir fo mana tungga au nenoring ia, mita fo ara bisa leo-la'o no mole-damek ma lino-lendek, boe ma ratudu dale kasian esa no esa. Te ara dadi reu Manetualain hatahorri nusa beun ena na.

¹⁷ Ndondono ndia, au ta nau ena fo hatahorri kada tao babalik au no dede'ak ia bali. Au ao-inang hambu foar ena, nahuu au aono-lalau Yesus Karistus.

¹⁸ Toranoo nggara ein! Au oke-hule fo ita Lamatuan Yesus Karistus natudu dale susuen neu ei basa ngga.

Ba'u kada naa!
Hara masodak numa au mai,

Galatia 6:18

xxvi

Galatia 6:18

Paulus

**Rote Tii Alkitab
Genesis and the New Testament in the Rote Tii
language of Indonesia
Kejadian dan Perjanjian Baru dalam bahasa Rote Tii**

copyright © 2004-2011 Unit Bahasa dan Budaya

Language: Rote Tii (Tii)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

376f544e-67b9-55a2-9875-b1335ebd71ac